

Al de dagen van ons leven

Christelijk gezinsboek voor de 21ste eeuw

Judith Cockx

Eind 2008 verscheen Al de dagen van ons leven in een nieuwe editie bij uitgeverij Averbode. Het redactieteam – Luk Anckaert, Stijn Demaré, Kolet Janssen, Rebekka Jonkers, Eric Seghers, Stijn Van Den Bossche en Peter Vanswevelt – bouwde voort op de voorgaande versie van 2000, maar legde andere accenten. In onderstaand artikel brengt Judith Cockx, student Godsdienstwetenschappen, verslag uit van haar vergelijkend onderzoek tussen de twee laatste edities van dit gezinsboek.

Al de dagen van ons leven is nieuw en toch ook niet, want dit boek is een volledig herziene uitgave van de eerste versie die reeds in 1986 verscheen als Nederlandse bewerking van het Duitse boek ‘Durch das Jahr, durch das Leben’. Het boek heeft ondertussen, zowel in Duitsland als in het Nederlandstalige taalgebied, heel wat herdrukken gekend. De vernieuwde redactieploeg koos weliswaar voor een kleurrijke en aantrekkelijke layout, maar bouwde voort op de vorige editie uit het millenniumjaar 2000. Daarom onderwerpen we beide edities hier aan een kritische vergelijking.

‘Al de dagen van ons leven’ wil al decennia lang families begeleiden doorheen het leven. Met allerlei bevindingen, inzichten, suggesties en tips wil dit boek bijdragen aan een dynamisch gezinsleven in een christelijke geest. Aan de hand van gedichten, liederen, recepten, informatie, gebeden, verhalen, beelden en wat goede raad beoogt het boek gestalte te geven aan het huiselijke leven: zowel op hoogte- en dieptepunten in dat leven, als op een doordeweekse dag. Zowel jong als oud kan in het boek antwoorden vinden op vragen als “Hoe kunnen we ons huwelijk zinvol beleven?”, “Hoe kunnen we onze kinderen waarden bijbrengen?”, “Hoe beleven we de feestdagen in onze familie?”, “Wat kunnen we doen wanneer iemand gestorven is?”, of “Wat betekent het christelijke geloof voor ons concrete leven?”. Dit boek kan een hulp zijn in het bevorderen van de communicatie en het samenleven in een gelovig gezin.

MEEGAAN MET DE TIJD

Een eerste opvallend verschil tussen de editie van 2000 en die van 2008 is het taalgebruik en, daarbij aansluitend, de illustrerende toelichtingen. Het taalgebruik van de nieuwe editie is opvallend moderner en eenvoudiger tegenover het moeilijkere – en daarom ook vaak ingewikkeldere en soms onduidelijke – taalgebruik van de editie uit 2000. De versie van 2008 oogt en leest in zekere zin ‘luchtiger’. Ook de voorbeelden en verhalen om bevindingen en inzichten te illustreren, zijn bij de tijd gebracht. De illustrerende situaties zijn herkenbaar en verhalen ‘de normale gang van zaken’. Bovendien worden er geen taboes geschuwd. Men spreekt openlijk en genuanceerd over een liefde die ontluikt in de discotheek, over depressie bij jongeren, over de besmetting met het HIV-virus en over homoseksualiteit. De hoofdstukken die kinderen en jongeren wellicht zullen aanspreken, zijn in de herziene uitgave meer toegankelijk gemaakt voor dit jonge publiek.

Verder komt de versie van 2000 mij in sommige gevallen te maatschappijkritisch over, terwijl de versie van 2008 soms te populariserend lijkt. De editie van 2000 wil het gezin soms te veel behoeden voor de invloed van de maatschappij; de herziene uitgave lijkt dit juist gemakkelijker aan te nemen als behorend tot het huidige leven. Soms neigt de editie van 2008

daarom naar een te fel willen meegaan met de huidige maatschappelijke tendensen. Elders legt ze echter juist de vinger op de wonde en reikt ze manieren aan waarop deze tendensen zich op een bevorderlijke wijze in een gelovig gezinsleven kunnen ontplooiën. Dit valt vooral op in de hoofdstukken over seksualiteit en gezinsleven. De editie van 2000 benadrukt bijvoorbeeld sterk dat seksualiteit om veel meer gaat dan met elkaar naar bed gaan. Dit is ook zo, en de editie van 2008 gaat daarom juist dieper in op de thema's van seksualiteit en erotiek door ze binnen de huidige cultuur te plaatsen. Editie 2008 geeft ook aan hoe de thema's vanuit een christelijke invalshoek kunnen worden benaderd en op die manier bevorderlijk kunnen werken. De editie van 2000 schenkt veel meer aandacht aan de communicatie binnen het gezin. Wanneer de rebellie van opgroeiende jongeren zorgt voor discussies of conflicten binnen het gezin, zoals bijvoorbeeld de weigering om naar de zondagsmis te gaan, geeft de versie van 2000 concrete suggesties om dit ter sprake te brengen. De editie van 2008 lijkt hier sneller over heen te gaan en wijt veel van de conflicten aan de huidige cultuur en de jongeren die erin opgroeien.

Ondanks de tendens naar popularisering is de editie van 2008 echter nuancerend genoeg. Ze biedt veel meer feiten en cijfers ter verklaring van enkele fenomenen dan de versie van 2000, en diept de oorzaken van de veranderingen in het maatschappelijke samenleven verder uit. Dit komt vooral tot uiting in het hoofdstuk over andere levensvormen, een hoofdstuk dat overigens – tegenover de versie van 2000 – zijn aparte plaats als hoofdstuk in het geheel van het boek heeft verdiend. Aan de hand van cijfermateriaal en de analyse van de veranderingen in de maatschappij op vlak van sociale stabiliteit en economische zekerheid, wordt uitgeklaard waarom er minder gehuwd wordt, waarom er meer alleenstaanden zijn, wat de voor- en de nadelen zijn van een nieuw samengesteld gezin en co-ouderschap, enzovoort. Dit hoofdstuk is tegenover de editie van 2000 uitgebreid naar andere en nieuwere samenlevingsvormen, en is duidelijk geschreven met een grote openheid en respect voor deze levensvormen in de huidige maatschappij. Het boek is dus meegegaan met zijn tijd, en beklemtoont daarbij dat er ook in deze tijd nog christelijke levensvormen mogelijk zijn. Het engagement van een diaken, een pastoraal werk(st)er, een vrijwilliger in de parochie, of iemand die samenleeft met personen met een mentale handicap in een Arkgemeenschap, geeft ongetwijfeld vorm aan het leven.

DIEPGANG OF NIET? DE KEUZE VOOR EEN DOELPUBLIEK

Een vergelijking van beide edities doet mij ook de vraag stellen naar het doelpubliek dat de verschillende redactieploegen voor ogen hadden. De editie van 2000 lijkt mij meer gericht op een 'nog' traditioneel christelijk gezin en beschikt daarom volgens mij ook over meer (theologisch) diepgaandere uitleg, en dan vooral over meer spirituele handvaten. De redactieploeg van de herziene versie lijkt haar blikveld verruimd te hebben naar meer en andere levensvormen. Dit is positief, want het traditioneel christelijke gezin is vandaag niet meer vanzelfsprekend. Maar daarom heeft men volgens mij soms ook de keuze moeten maken om theologische, en vooral spirituele diepgang aan de kant te schuiven. Voor mensen die nog meer vertrouwd zijn met een christelijke gezinscultuur is dit jammer. Bij de beschrijving van bijvoorbeeld het doopsel, de eucharistie, het vormsel, of bij die van de kerst- en paaskring verkiest de editie van 2000 meer spirituele diepgang en bezinnende teksten ter overweging, in plaats van een uitgebreide toelichting bij de rituelen, gebruiken en symbolen. Misschien gaat deze editie ervan uit dat dit voor gelovige gezinnen vanzelfsprekend is en biedt zij daarom meer voorbeelden. De editie van 2008 legt daarentegen zeer eenvoudig en stap voor stap uit hoe alles in elkaar steekt. Daardoor is er ook minder ruimte om dit te illustreren. Wat betekent het woord 'advent'? Waar komt het vandaan? Wat houdt dit in voor christenen? Waarom is kerstmis een christelijk feest? Vasten is 'hip' vandaag, maar hoe houdt het huidige vasten nog verband met het bijbelse vasten? Waarom telt de periode die we de 'veertigdagentijd' noemen

meer dan veertig dagen? Wat is verrijzenis? Vragen die in de versie van 2008 stuk voor stuk een eenvoudig maar duidelijk antwoord krijgen, terwijl de editie van 2000 er vanzelfsprekend van uitgaat dat mensen nog weten wat het is. Daarom geeft die vroegere editie meer suggesties om deze feesten en periodes binnen het gezin te vieren, zich erop voor te bereiden en te beleven. Via bezinningsteksten, verhalen en beeldmateriaal worden aanzetten gegeven om de spiritualiteit en de betekenis van christelijke rituelen en sacramenten dieper te overwegen.

EEN CHRISTELIJK GEZINSBOEK VOOR ALLE DAGEN VAN ONS LEVEN?

De keuze om in de versie van 2008 soms de spirituele diepgang aan de kant te schuiven om op een eenvoudige wijze typische christelijke zaken uit te diepen, keert ook terug in het weglaten en serieus inkorten van enkele hoofdstukken uit de editie van 2000 wat betreft het christelijke gezinsleven. Een van de antwoorden die ik in een christelijk gezinsboek zou willen terugvinden, is dat op de vraag 'Waarom geloven wij en hoe kunnen we dit iedere dag, iedere week en iedere maand beleven?'. In de editie van 2000 lenen de hoofdstukken over 'huiselijk leven', het 'beleven van weekdagen en zondagen', en over 'het leven sacramenteel vieren' zich hier uitstekend toe. Door dit grotendeels achterwege te laten in de editie van 2008 heeft de redactieploeg volgens mij mogelijkheden laten liggen om de beleving van het christelijke geloof als praktijk van iedere dag te zien in plaats van enkel als grote momenten in het leven. Bijzonder jammer vind ik ook dat het hoofdstuk over de kern van het christelijke geloof in de editie van 2008 zo is ingekort tegenover de versie van 2000. Zonder enige duiding zijn enkele kerngebeden en kernbelijdenissen overgenomen. Voor een praktiserende christen zijn deze kerngebeden zo gewoon dat hij niet meer stilstaat bij wat er eigenlijk achter zit. Het is dan juist interessant om hiermee geconfronteerd te worden in zo'n gezinsboek. Waarom heeft de editie van 2008 deze theologische toelichting bij de kerngebeden weggelaten? Heeft zij dan een ander minder traditioneel doelpubliek voor ogen? Wil zij mensen laten kennismaken met het christelijke geloof zonder hen af te schrikken met zware theologische toelichtingen? Volgens mij verdienen de kernpunten van het christelijke geloof echter ook uitdieping bij een ander doelpubliek dan het traditioneel christelijke. Volgens mij zouden beide versies overigens nog aangevuld kunnen worden met toelichtingen over de geschiedenis van het christendom, over gods-, kerk- en mensbeelden, over de inhoud van het christelijke geloof en over het dagelijkse leven als christen zonder zich te verliezen in het ethische.

FOCUS OP ANDERE RELIGIES OF OP DE HEDENDAAGSE CULTUUR?

Ten slotte ligt het in het verlengde van de tendens naar popularisering, de analyse van de huidige cultuur en de veranderingen van de laatste jaren ook de reden waarom de editie van 2008 opnieuw minder aandacht besteedt aan andere religies en overtuigingen. In de editie van 2000 komen inspirerende figuren uit andere religies aan bod, zoals de joodse Etty Hillesum, de hindoe Mahatma Gandhi of de humanist Leo Apostel. Ook komt bijvoorbeeld de bar mitswa ter sprake, het joodse feest bij de overstap van kind naar jongvolwassene, of het vasten in de islamitische traditie tijdens de maand ramadan. Geregeld wordt bij de uitdieping van de geschiedenis van christelijke rituelen en sacramenten ook de band met de joodse traditie gelegd. In de versie van 2008 komen echter niet-christelijke gebruiken ter sprake, zoals Halloween, Wapenstilstand, de komst van Santa Claus, het voorlezen van nieuwjaarsbrieven of fenomenen als de menopauze en de midlifecrisis. Men zou kunnen zeggen dat de versie van 2000 meer de focus legt op andere religies, op multiculturaliteit en multireligiositeit. Vanuit de band met of de toelichting vanuit andere religies beoogt deze versie christelijke zaken meer uit te diepen. De editie van 2008 legt dan eerder de focus op het

christendom in relatie met de hedendaagse cultuur en gaat via de veranderingen in die cultuur een aantal christelijke zaken eerst verklaren en vervolgens uit diepen.

EEN WAARDEVOL PASTORAAL INSTRUMENT OF EEN INSTRUMENT TER KENNISMAKING MET HET CHRISTELIJKE GELOOF?

Uit deze vergelijking blijkt voor mij dat het moeilijk is om mijn voorkeur voor één van beide edities uit te spreken. Vanuit mijn theologie-opleiding zou ik als toekomstige pastor zelf de editie van 2000 in mijn boekenkast willen hebben staan om te kunnen gebruiken bij de voorbereiding van belangrijke hoogtepunten in het kerkelijke jaar of in een familie, of bij groeps gesprekken over de beleving van het christelijke geloof in het gezin en bij de geloofsopvoeding van de kinderen. De redenen hiervoor zijn de diepgaandere toelichtingen en de aandacht voor spiritualiteit in de versie van 2000. Van de herziene uitgave (2008) zou ik graag een doos vol exemplaren hebben om mee te geven aan iedereen die bij mij over de vloer komt en verlangt naar een gelovig samenleven met partner en kinderen in de huidige cultuur waarin het christelijk geloof niet meer vanzelfsprekend is.

JUDITH COCKX is student aan de faculteit Godgeleerdheid van de K.U.Leuven.

L. Anckaert, S. Demaré, K. Janssen, R. Jonkers, E. Seghers, S. Van den Bossche, P. Vansweevelt (red.), *Al de dagen van ons leven. Christelijk gezinsboek voor de 21ste eeuw*, Averbode, 464 blz. ISBN: 978 90 317 2655 4